خەونەکانی "ئەستێ" گیانتان

بۆ ناگێڕمەوە*

سەرەتا

لە ڕۆژدا بوو

دەست بازیم لەگەڵ تیشکا کرد

کە شەو داهات

پەنجەکانم داگیرسان و

ئەم شیعرانەم بۆ "ئەستێ" گیان

لەبەردانان:

١-نهێنیی خەونەکان

*ئەو خەونانەی تۆ لەسەرما ئەیانبینیی:

بۆ بەیانیی ئەبنە درەخت و لەکەنار

شیعرێکی تازەما ئەڕوێن.

ئیتر ئەوسا پەنجەکانم

خۆیان لەلەپی هەردوو دەست ئەکەنەوەو

لەسەر چڵۆکی تەماشات ئەنیشنەوە.

ئەی "ئەستێ" گیان خەونەکانت بۆ هیچ کەسێ ناگێڕمەوە

ئەو شەوانەی ئەمبزرکاند

ژوورەکەم پڕ بوون لە تووتی

هەرچیم ئەوت ئەوان دوای من

بەدەنووک هەڵیان دەگرت‌و

ڕویان ئەکردە بەردەمی "شێخاڵە" [1]وە.

ئەی ئەستێ گیان خەونەکانت بۆ هیچ کەسێ ناگێڕمەوە

لەنهێنیی خەونەکانتا من باڵندەی "باران بڕە" [2]م

تا بەتاوتر ببارێیت‌و هەتا خوڕتر دابکەیتە

سەر زەمینی ئەشقی ئاگر گرتووی سەرم

چاکتر باڵم پێ ئەگریت‌و.. تیژتر چاووم

پێ ئەبڕێتە کازیوەی[3] گۆی مەمکەکانت

"باران بڕە"م حەزم وا لە ڕەهێڵەیە

*رەهێڵە .. دژی وەنەوزی کێڵگەکانەو

ڕێگە بۆ ڕەگ شۆڕبوونەوە ئەکاتەوە

رەهێڵە .. چنگی چەخماخەو بروسکەیە

کاولاشەکان [4].. ڕائەماڵێ‌و پۆستەبەری

نامەی هەموو ڕووبارێکە.

*منی "فەرخ"ی بەفر سواری زۆزان بم یان

"قەیس"ی دۆرگە سواری عەرەب

بۆ بێ دەنگی؟ من پێم وتی:

خەونەکانت بۆ هیچ کەسێ ناگێڕمەوە

زمانی ئەو وشانەشم چزاندووە بە پەنگردا [5]

کەنهێنیی هەورەکانیان

لەلای ڕەشەبا ئەدرکان.

خاتوون ئەستێ، خاتوونێ گیان!

داربەڕووەکان

هێشتا لەزگی کەژدا بوون

حەزیان لە بەفرو با ئەکرد.

بەفروبا.. نەیان ئەزانی!.

کارێزەکان هێشتا لەزگی تاریکیو

غەیبدا بوون

حەزیان لەتریفەی مانگو هەتاو ئەکرد

نەتریفەو نەهەتاو نەیان ئەزانی.

شمشاڵ هێشتا.. قامیشێکی،

نێو قامیشەڵانی.. بێ گەروو بوو وەختێ:

حەزی لە "حەیران" ێ ئەکرد

حەیران بۆ خۆی نەی ئەزانی

منی "فەرخ" یش لەناو زگی دایکم دا بووم

حەزم لە "ئەستێ" گیان دەکرد

ئەستێ بۆ خۆی نەی ئەزانی!

"کاتێ دایکم ڕائەکشاو.. بێ دەنگ ئەبوو

لەناو زگیدا.. من هەر بیرم

لەئەستێ خان ئەکردەوە

هەدادانم [٦].. پەپولەی ناو

شوشە بەندێکی گیراو بوو

تلم ئەداو.. ئەبوو بەگینگڵی دایکم

من ئەو ژانە پچووکە بووم.. هەرچی ژانی

گەورە گەورەی ئەستێ خانە:

لەخۆمدا جێم ئەکردنەوەو

ئەتسێ خانیش.. نەی ئەزانی".

٢-نیزا

لەهێلانەی کونە شاخی سوێسکەکانا

زەڕنەقوتەی هێلکەیەکی هەڵ نەهاتوو

ئەی وت:
"زریبار" ئاگای لی نی‌یەو من دلداریم
جگە لە خۆم بیت‌و شووکات بەکەسی تر
پەروو بالم لی ناروین‌و تووترکەکان
ئەئالینە خەوەکانم
کە تیم ئالاًن-شەوکویر-ئەبم
ئەی وتەوە:
"زریبار" ئاگای لی نیەو
من لەناو ئەشقی بەرینیا
ئەو مەندی یەم، هەرچی ماسی بنی هەیە
قوولاًیی ژانەکانی من ئەخویننەوە.
هەرچی درەختی کەناری سەر ئەو هەیە
لەئیستەوە-هەلفرین-م، ئەنووسنەوە.
ئەی وتەوە:
هەر ئەوەندەی سەرم جووقا
نیزا ئەبەمە لای ئاسمان:
باوکم بمرێ.. دایکم بمرێ
ئەوسا ئیتر، ئەگریم.. ئەگریم
زێی بچووک دێ.. بەلاًم ژیرم ناکاتەوە.
زێی گەورە دێ.. ئەویش ژیرم ناکاتەوە.
جۆگە.. جۆگە.. ئەستیرک.. ئەستیرک
گۆم بەگۆم‌و روبار.. روبار
ئەمگەرینن.
*کێ بێ ژیری بکاتەوە؟!
*کەزریبار لە باوەشی سەوزی خۆیدا،

هەڵیگرتم..
کەدەمم نا بەسنگیەوە.. بێ دەنگ ئەبم
ژێر دەبمەوە.. ئەوسا ئیتر
زرێبار هەر بۆ خۆم دەبێو
کەس نایخوازێ!
*ئەی هەرچی "شیرین"و "لەیلا" و
"جولێت" ەکانی دنیایە..
(خاتوون ئەستێ نازانێ ئەمن حەزی لێ دەکەم
مێردی بکا ئەمن ئاوارە دەبم
بەڵام نیزایە دەکەم، ئەوشەوە دایکم بمرێ
سبحەینێ بابم بمرێ
کەس نەبێ بە خێوم بکا
ئیلا.. خاتوون ئەستێ نەبێ
تا نەیەڵم کەس بیخوازێ)
*ئەی ئەستێ گیان بۆ بێ دەنگی؟
جارێکی تر خەونەکانت ناگێڕمەوە..
بۆ بێ دەنگی؟
ئامۆزا گیان.. دەڕامژەنە
گەواڵەی هەوری.. ناو لانکەی سەری ماندووی
من ڕاژەنە!
دە ڕامژەنە ئامۆزا گیان
دەڕامژەنە!
٣-ئەوین.. ئەوین
شەو بوو کرمێکی ئاوریشمین
ئەی وت:

خۆزگەم وایە: هەرچی پێی ئەوترێ درەخت

خەو گران بن

هەر تەنیا دار هەنار نەبێ

من ناتوانم چیتر لەناو قۆزاغەم دا

ئارام بگرم

دێمە دەرێو ئەچمە پاڵ"هەنار" خانەوە

باڵندەکان نیزام بگرن:

خەو بباریێ.

کە خەو باریی

خۆی لەقۆزاغە دەرهێنا

بەچنگە کڕێ.. هەڵگەڕا.. هەر هەڵگەڕا

چقڵەکانی چەواشە کرد

هەتا چووە ناو مەمکۆڵەی "هەنار" ەوە

هەنار وتی:

کرمە گەڕە ئێ وا هاتی

چیت لەدەست دێ؟

وتی: بۆچی وائەزانی بەکەڵەگەتیو بەرزیە!

وتی: ئەی بە چیە؟

وتی: بە "ئەوین"ە ئەوین!.

وتی: فڕێت دەمە خوارێ!

وتی: ئەتەوێ بەقەد تۆ کەڵەگەت بم؟

وتی: ئەگەر درۆ ناکەی.. کوا؟

وتی: وەرە ئەوین وەرە

ئەوین.. ئەوین

هەر کە کرمی ئاوریشمینی عاشق کشا

به چەند قەدێک ئالآیە بالآی هەنارو
تێشی پەڕان
تا سوورە چنار باوەشی پێدا کردوو
تێر ماچی کرد
*بۆ بێ دەنگی؟ ئەی ئەستێ گیان،
بۆ بێ دەنگی؟
ئەو خەونانەی تۆ لە، سەرما، ئەیانبینی:
بۆ بەیانیی:
ئەبنە درەختو لە ڕۆخی
شیعرێکی تازەما ئەڕوێن
ئیتر ئەوسا پەنجەکانم:
خۆیان لە لەپی هەردوو دەست ئەکەنەوە،
لەسەر چڵۆکی تەماشات ئەنیشنەوە
ئەی ئەستێ گیان خەونەکانت ناگێڕمەوە
بۆ بێ دەنگی؟!
بۆ بێ دەنگی؟!

١٩٧٥

تێبینی :

*ئەم شیعرە بۆ یەکەم جار لەژمارەیەکی تایبەتیی دیوانی هەڵبژاردەی گۆڤـاری "ڕۆژی کوردسـتان" داو لـە سـاڵی ١٩٧٥دا بڵاوکرایـەوە، لەبەرئـەوەی لـەکاتی چـاپکردنی بـەرگی یەکـەمی ئـەم دیوانـەدا شیعرەکەم لانەبوو بۆ ئەوەی لەدیوانی "ڕەنگاڵە"دا ڕیزی خۆی بگـرێ بۆیـە لـەم بەرگـەدا سـەربەخۆ چاپکردنەوەیەم بەپێویست زانی.

ش. ب. ١٩٩١

*ئەم قەسیدەیە لەناوەڕۆکدا بە "بەیت"ی "شێخ فەرەجو خاتوون ئەسـتێ"ی فۆلکلـۆری موتووربـە کراوەو، لەکلاوڕۆژنەی ئەوەوە تیشکی وەرگرتووە، بڕوانە "تحفەو مظفریە" بەزمانی کوردی موکریی کردگاری ئوسکارمان، بەشی دووەم، ١٩٧٥.

(١) شێخاڵە: ناحەزو دڕیکی خۆشەویستیی نێوان" فەرخو ئەستێ" ، بڕوانە سەرچاوەی پێشوو.

(٢) باران بڕە: باڵندەیەکە لەپەڕەسێلکە گەورەترو لەکاتی شەستە بارانا حەز بەفڕین ئەکا.

(٣) کازیوە: تاریكو روونی بەیانیان.

(٤) کاوڵاش: ویرانە، کەلاوە.

(٥) پەنگر: پشکۆ.

(٦) هەدادان: ئارام گرتن.

من لیرەدا" ئەستێ"م بەیای کراوە بەکار هیناوە، بەو جۆرەی لەناوچەی سلیمانیدا ئەوترێ.